

Stockholm den 18 september 2024

R-2024/1368

Till Finansdepartementet

Fi2024/01477

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 26 juni 2024 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Nya förutsättningar för Riksbankens finansiering.

Sammanfattning

Med undantag för de kommentarer och synpunkter som anges nedan, har Advokatsamfundet inget att invända mot de förslag som lämnas i promemorian.

Synpunkter

Allmänt

Promemorian föreslår att om Riksbankens egna kapital understiger målnivån, så ska Riksbanken få kräva att en andel av ett kreditinstituts inlåning och emitterade skuldförbindelser (skulder) ska motsvaras av institutets inlåning i Riksbanken.

Riksbanken har redan idag möjlighet att kräva att finansiella företag ska sätta in medel till Riksbanken, det så kallade kassakravet. Syftet med kassakravet är framförallt penningpolitiskt och syftar inte till att finansiera Riksbanken. Promemorian föreslår nu att Riksbanken, för dess finansiering, ska ges möjlighet att kräva att kreditinstitut som bedriver verksamhet i Sverige ska bidra till Riksbankens finansiering genom räntefria lån. Det noteras emellertid att även minusränta kan förekomma för det fall Riksbankens styrränta är under noll procent.

Inskränkning i äganderätten

Förslaget innebär en inskränkning i enskildas nyttjande av egendom och därmed är det rimligt att kräva att utredningen analyserar förslaget med beaktande huruvida förslaget är förenligt med de regler som gäller enligt bland annat Europakonventionen och huruvida de föreslagna regeländringarna är proportionerliga i förhållande till syftet med förslaget. Promemorian innehåller emellertid inte någon sådan analys.

Advokatsamfundet anser därför att en sådan analys bör göras inom ramen för den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Ett kreditinstituts ekonomiska situation

Enligt förslaget ska kreditinstitut kunna överklaga ett beslut fattat av Riksbanken. Det finns emellertid, såvitt Advokatsamfundet kan bedöma, ingen reglering som ger kreditinstitut möjlighet att inte följa en begäran från Riksbanken om att lämna räntefria lån (eller lån med negativ ränta) till Riksbanken i finansieringssyfte. Skyldigheten gäller oaktat kreditinstitutets faktiska ekonomiska situation och oaktat av kreditinstitutets kapital- eller likviditetskrav enligt andra regelverk.

I lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse finns bestämmelser i 15 kap. 8 § tredje stycket som innebär att en sanktionsavgift beslutad av Finansinspektionen inte får vara så stor att den innebär att ett instituts förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras. Någon motsvarande begränsning återfinns emellertid inte i promemorians förslag; varken vad gäller storleken på det lån som ett kreditinstitut förväntas lämna till Riksbanken eller vad gäller sådan potentiell sanktionsavgift som Riksbanken ska kunna utdöma om ett kreditinstitut underlåter att följa en begäran från Riksbanken.

Ett mer proportionerligt förslag, i linje med Europakonventionen, vore enligt Advokatsamfundet någon form av ventil för kreditinstituten för att inte riskera att ett kreditinstitut sätts på obestånd eller inte lever upp till kraven i andra regelverk som gäller för kreditinstitut, till följd av Riksbankens begäran eller beslutade sanktionsavgift.

Kostnader för stora och små kreditinstitut

Enligt promemorian uppgår Riksbankens egna kapital till 23 miljarder kr (efter tillskott på 25 miljarder kr från Riksdagen) och målnivån uppgår till 62,6 miljarder kr. Det innebär att om förslaget hade gällt idag hade Riksbanken kunnat besluta om räntefri

inlåning om 39,6 miljarder kr från kreditinstitut med verksamhet i Sverige. Promemorian gör dock bedömningen att finansieringskostnaden för kreditinstituten med nuvarande ränteläge inte hade uppgått till mer än ca 1,5 miljarder kr per år.

Advokatsamfund saknar en mer ingående motivering till förslaget och konsekvenserna av förslaget både för stora såväl som för mindre kreditinstitut. Förslaget motiveras bland annat av att kreditinstitut åtnjuter fördelar av att få tillgång till Riksbankens system för avvecklingar och av Riksbankens ansvar för finansiell stabilitet och beredskap i betalningssystemet.

Vad kostnaden blir för kreditinstituten är inte bestämd på förhand och den faktiska kostnaden bygger på Riksbankens eget handlande. Om Riksbanken tar risk, nu eller i framtiden, är det kreditinstitut med verksamhet i Sverige som får bära den risken. Förslaget innebär därmed i praktiken en kostnad för kreditinstitut som baseras på Riksbankens eget risktagande och den styrränta som Riksbanken sätter. Det är alltså svårt att på förhand bedöma vad den faktiska kostnaden för kreditinstituten kommer vara och hur den kan komma att påverka kreditinstituten.

Finansieringskostnaderna skiljer sig dessutom mellan större och mindre kreditinstitut och kostnader för att implementera arrangemang för att placera inlåningen i Riksbanken kan förväntas utgöra en proportionerligt större kostnad för mindre kreditinstitut. Advokatsamfundet efterfrågar därför ett mer ingående resonemang om såväl konsekvenserna för såväl stora som små kreditinstitut som vilka institutstyper som borde omfattas av det nya kravet.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander